

Statement van het Europees netwerk van Kinderombudsdiensten (ENOC)

Kinderrechten in het kader van de COVID-19-uitbraak

1 april 2020

Terwijl we allemaal proberen ons aan te passen aan een nooit geziene situatie die landen wereldwijd treft, staan kindermboodspersonen en kinderrechtencommissarissen in heel Europa voor een nieuwe uitdaging: hoe kunnen we de rechten van kinderen blijven verdedigen in de huidige context van beperkingen om de COVID-19-uitbraak aan te pakken?

Deze snel evoluerende situatie zal kinderen in het algemeen enorm blijven treffen en de leefomstandigheden van de meest kwetsbare groepen verergeren. ENOC en zijn leden blijven de situatie van alle kinderen nauw opvolgen, alsook de reacties van de lokale, nationale en Europese autoriteiten tijdens en na afloop van de isolatiemaatregelen.

We blijven kritische informatie, goede praktijken en ervaringen uitwisselen om kinderen en hun families veilig te houden en de rechten van kinderen te garanderen zoals voorzien in het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind (1989) en in andere relevante Europese en internationale mensenrechteninstrumenten.

Informatie en participatie (art. 12 en 13 van het IVRK)

Het virus discrimineert niet. Ook het leven van kinderen wordt diepgaand beïnvloed en ze mogen niet worden vergeten in de officiële verklaringen die met de regelmaat van een klok naar buiten worden gebracht: duidelijke, op hun leeftijd afgestemde informatie is noodzakelijk en cruciaal.

Nauwkeurige, voor kinderen en jongeren toegankelijke informatie verdient alle aandacht: ze biedt een tegenwicht tegen de desinformatie waarvoor adolescenten vaak kwetsbaar zijn. Veel landen hebben hun bevolking algemene beheersingsmaatregelen opgelegd. We erkennen dat deze maatregelen belangrijk zijn om de bevolking te beschermen, maar wijzen erop dat speciale regelingen nodig zijn voor kinderen die kwetsbaar zijn en extra zorg nodig hebben buiten het gezin om hun veiligheid en fysieke en emotionele ontwikkeling te waarborgen.

Bescherming tegen geweld en misbruik (art. 19 en 34 van het IVRK)

Het gevaar bestaat dat zelfisolatie, quarantaine en afgrenzelende maatregelen het risico op huiselijk en familiaal geweld vergroten en kinderen in aanzienlijke mate treffen. Daarom:

- is er nood aan sensibilisatie rond misbruik en geweld, met daaronder ook fysieke bestraffing (slaan van kinderen), door uitgebreide informatie te verstrekken over noodhulpdiensten en geschikte informatieplatforms (via sociale netwerken, radio, televisie, en vooral tijdens aankondigingen door staatshoofden en regeringsleiders) tijdens de gehele duur van de COVID 19-uitbraak;
- moet zoveel mogelijk worden nagegaan welke beroepskrachten uit de jeugdzorg ondersteuning kunnen bieden;
- gezien de belangrijke rol van scholen in de zorg voor en de bescherming van kinderen, moet worden overwogen om schoolvoorzieningen open te houden voor de meest kwetsbare kinderen.

Rechten op gezondheid en ontwikkeling, op sociale zekerheid en op een adequate levensstandaard (artikelen 24, 26 en 27 van het IVRK)

- Ouders moeten in deze periode zoveel mogelijk worden bijgestaan: zij moeten worden voorzien van advies en ondersteuning via telefoon en andere platformen;
- Bijzonder kwetsbare gezinnen moeten kunnen genieten van gezinstoelagen of gratis maaltijden, die kinderen niet langer op school krijgen;
- Er moeten maatregelen worden genomen tegen onveilige huisvesting, voedselonzekerheid en andere aspecten van armoede die door de huidige crisis nog worden verergerd.

Onderwijs (art. 28 en 29 van het IVRK)

ENOC is verheugd over het feit dat de meeste landen platforms voor afstandsonderwijs hebben opgezet. Gezien recht op onderwijs een fundamenteel recht is, moeten de onderwijssector en de regeringen nagaan of het voor de getroffen gezinnen haalbaar is om thuis een goede leeromgeving te creëren en hun kinderen in het leerproces te ondersteunen (denk aan: gebrek aan IT-apparatuur, geen internetverbinding, ouders die telewerken van thuis uit, onvoldoende leesmateriaal, verschillen in leerniveau, enz.). Het thuisonderwijs mag niet leiden tot extra druk op gezinnen in de huidige tijd van onrust.

We zijn ook bijzonder bezorgd over de impact van de COVID-19-crisis op kinderen in de jeugdzorg en op hun begeleiders. De quarantainemaatregelen en de huidige onrustwekkende situatie kunnen toch al gespannen situaties nog verergeren en deze al kwetsbare groep kinderen nog kwetsbaarder maken. Voor kinderen in jeugdvoorzieningen moeten onderwijs, begeleiding en vrijetijdsbesteding gegarandeerd blijven. Daarnaast:

- moet een doeltreffende coördinatie op lokaal en nationaal niveau worden opgezet en moeten de contactgegevens van de coördinatoren en van hulplijnen worden verspreid;
- is het van essentieel belang dat de continuïteit van de opvolging in het kader van de jeugdbeschermingsmaatregelen zoveel mogelijk wordt gewaarborgd. Ondersteunende maatregelen voor gezinnen en kinderen met een handicap en de psychologische ondersteuning van kinderen moeten worden gehandhaafd of zelfs versterkt, zo nodig via video-gesprekken;
- moeten opvangcentra en tehuizen de nodige preventiemiddelen (maskers, ontsmettende alcoholische gel) ter beschikking krijgen om de veiligheid van de kinderen en het personeel te kunnen garanderen;
- moet duidelijke informatie beschikbaar zijn voor kinderen, pleeggezinnen en professionals, met name over doorverwijzingen en meldpunten tijdens de uitbraak;
- moet bijzondere aandacht worden besteed aan kinderen onder een jeugdbeschermingsmaatregel die ondergebracht zijn in hotels en daardoor in feite bijzonder geïsoleerd zijn;
- wanneer contact met het gezin door de rechtbank is toegestaan, moet het verderzetten van die contacten worden gewaarborgd, onder meer door middel van videogesprekken;
- is extra hulp aan professionals in de jeugdzorg nodig, zowel door opvang te bieden voor hun eigen kinderen als door psychologische ondersteuning;

- mogen kinderen niet voortijdig naar hun gezin worden teruggestuurd om de druk op de jeugdzorgvoorzieningen te verlichten. Het is belangrijk om geval per geval grondig en op dezelfde voorwaarden te beoordelen;
- wanneer een kind geïnfecteerd is, is afzondering op een geschikte plaats van het grootste belang. Duidelijke richtlijnen en protocollen moeten worden opgesteld en opgevolgd;
- moet voortgezette begeleiding van jongeren in de jeugdzorg die meerderjarig worden, de regel blijven.

Voor alle straatkinderen en niet-begeleide kinderen moeten geschikte opvangplaatsen voorzien worden. Ngo's moeten hun werk op het terrein verderzetten en hun werknemers moeten daartoe de nodige beschermingsmiddelen krijgen. Veilige accommodatie moet onmiddellijk beschikbaar gesteld worden voor elk gezin of kind dat op straat leeft.

Door de drastische vermindering van het aantal internationale vluchten is de uitzetting van migranten, inclusief afgewezen asielzoekers, die in gesloten terugkeercentra verblijven, niet langer op korte termijn mogelijk. Daardoor heeft de detentiemaatregel zelf geen wettelijke basis meer, aangezien detentie alleen mogelijk is met het oog op een nakende uitzetting. ENOC heeft zich ook herhaaldelijk en expliciet uitgesproken tegen elke vorm van detentie van kinderen op basis van hun immigratiestatus, zelfs als laatste redmiddel. ENOC blijft zich zorgen maken over detentie van migrantenkinderen en -gezinnen. Detentie vormt in de huidige context niet alleen een risico voor hun gezondheid en die van het personeel, maar is ook een illegale vrijheidsberoving en een schending van diverse door het internationaal recht beschermde kinderrechten (in het bijzonder artikels 2, 3, 37 van het kinderrechtenverdrag en artikels 3 en 5 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens).

Sommige kraamafdelingen hebben aangegeven dat zij weigeren om vrouwen tijdens de bevalling te laten vergezellen, dit om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. De emotionele veiligheid van de toekomstige moeder is essentieel voor haar welzijn en daarom ook voor het welzijn van haar baby. Er moeten regelingen worden getroffen die het mogelijk maken dat vrouwen zich tijdens de bevalling kunnen laten bijstaan door een naaste. Er moet ook bijzondere aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van pasgeborenen en jonge kinderen. Jonge moeders moeten in de eerste maanden worden ondersteund. Het is noodzakelijk de continuïteit van die zorg te waarborgen, zo nodig aangepast aan de huidige context.

We erkennen dat regeringen de uitgesproken plicht hebben om mensenlevens en de volksgezondheid te beschermen en dat sommige noodmaatregelen noodzakelijk zijn om de uitdagingen van de pandemie het hoofd te bieden. Weliswaar voorziet het internationaal recht in de mogelijkheid om, in antwoord op noodsituaties, de uitoefening van mensenrechten in te perken, maar dit moet zeer zorgvuldig worden overwogen en kan alleen worden gerechtvaardigd als dit strikt noodzakelijk is en in verhouding staat tot de noodsituatie die zich voordoet.

Daarom roept ENOC onze regeringen, de Europese Commissie en de Raad van Europa op om alle passende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de rechten van alle kinderen, zoals gewaarborgd door het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind (1989) en de duiding daarvan door het VN-Comité voor de rechten van het kind, worden gerespecteerd tijdens de COVID-19-gezondheids crisis.

Engelstalige versie van de statement op: <http://enoc.eu/?p=3254>